

**Навчальна програма курсу за вибором
«Основи християнської етики. 1-11 класи»
для закладів загальної середньої освіти**

*(автори: Сохань Г.С., Гусаков І.М., Гусак М.Є.,
Пономарьова М.С., Кушнір І.М.)*

«Схвалено для використання в освітньому процесі»

Міністерство освіти і науки України

**Навчальна програма курсу за вибором
«Основи християнської етики. 1-11 класи»
для закладів загальної середньої освіти**

(автори: Сохань Г.С., Гусаков І.М., Гусак М.Є., Пономарьова М.С., Кушнір І.М.)

«Схвалено для використання в освітньому процесі»

**(Рішення експертної комісії з громадянської освіти, правознавства, етики та предметів морального спрямування від
21.07.2022 (протокол № 6))**

**Реєстрація в Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам
за №№2.0039-2022, 3.0313-2022, 4.0030-2022**

Пояснювальна записка

Навчальна програма «Основи християнської етики» розроблена для 1-11 класів закладів загальної середньої освіти як курс за вибором.

Курс «Основи християнської етики» має духовно-моральне, культурологічне спрямування, орієнтований на вивчення етичних категорій через моделювання життєвих ситуацій; аналіз поведінки героїв біблійних розповідей, художніх творів; дискусій; укладання соціальних проєктів; проведення заходів доброчинності тощо.

Курс не є уроком релігії чи катехизацією, не передбачає залучення здобувачів освіти до релігійних обрядів. Натомість у програмі передбачена тематика міжрелігійних діалогів, полікультурності і полірелігійності суспільства, плюралізму і місця в цьому християнства.

Програма «Основи християнської етики» є тематично інтегрованою. Етичні цінності вивчаються з врахуванням норм вітчизняного права, духовної спадщини українського народу, культурних надбань світу.

Метою курсу «Основи християнської етики» є формування в учнів загальнолюдських цінностей, уміння обирати цінності, аргументувати свій вибір, керуватися у вчинках моральними критеріями.

Головними завданнями курсу є:

- формування в учнів поваги до гідності кожної людини, уміння жити в демократичному суспільстві;
- ознайомлення учнів із змістовими аспектами Біблії як сакральної пам'ятки світової культури і етичної скарбнички, інших релігійних книг;
- формування відповідальної особистості, спроможної здійснювати етичний вибір, мати активну громадянську позицію;
- формування шанобливого ставлення до носіїв різних культур, релігій, вміння жити в полікультурному та полірелігійному суспільстві;

- формування в учнів активної громадянської позиції на прикладах самовідданості християнських сподвижників, благодійників, волонтерів, сучасних захисників України.

Очікувані результати навчальної діяльності зорієнтовані на реалізацію компетентнісного потенціалу громадянської, соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі. Під час вивчення основ християнської етики в учнів формуватимуться мовні, екологічні, інформаційно-комунікаційні, громадянські та соціальні, культурні компетентності, а також інші компетентності, передбачені Державним стандартом базової середньої освіти.

Навчальна програма курсу за вибором «Основи християнської етики» спрямована на формування умінь, визначених Державним стандартом, а саме: читати з розумінням, висловлювати власну думку усно і письмово, критично та системно мислити, діяти творчо, виявляти ініціативність, здатність логічно обґрунтувати позицію, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини, в якій є такі складові: «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета» і «Види навчальної діяльності».

Зміст програми курсу за вибором «Основи християнської етики» має такий тематичний поділ для 1-11 класів:

- 1 клас. Дивосвіт.
- 2 клас. Родина і Батьківщина.
- 3 клас. Уроки доброти і милосердя.
- 4 клас. Цінності людини.
- 5 клас. Людина у світі: культурно-релігійні виміри.
- 6 клас. Етичні цінності у контексті євангельських притч.

7 клас. Волонтерство як християнський прояв любові до ближнього.

8 клас. Моральні дороговкази для людини. Божі заповіді.

9 клас. Цінність людини, її розвиток.

10 клас. Людина у спільноті.

11 клас. Полікультурність і релігійна багатоманітність суспільства. Етичні виклики сучасності.

Оскільки програма «Основи християнської етики» для 1-11 класів закладів загальної середньої освіти розроблена для курсу за вибором, тому учитель/вчителька самостійно здійснює тематичний розподіл годин, а також можливе об'єднання тем.

Основна частина

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	1 клас. Дивосвіт	
	Розділ I. Світ навколо мене	
Розуміє поняття «довкілля», «відповідальність», «турбота». Дбає про чистоту довкілля, проявляє це у поведінці. Знає правила відпочинку на природі, демонструє вміння їх дотримуватися. Добирає ілюстрації до відповідних тем, а також створює наочність.	Вступ Світ навколо мене. Дивосвіт. Довкілля людини. Дбаємо про його красу і чистоту. Відповідальність людини і довкілля. Турбота про довкілля. Охорона довкілля. Шанобливе ставлення до природи. Відпочинок на природі. Ознайомлення з правилами відпочинку на природі.	Визначення понять «довкілля», «відповідальність», «турбота». Перегляд відеоматеріалу на етичну тематику, обговорення їх сюжету. Обговорення правил поведінки відпочинку на природі на конкретних прикладах з художніх творів.

<p>Знає, що є добрим, а що поганим, проявляє це у поведінці з тваринами.</p> <p>Розказує про благодійників.</p>	<p>Опікуємося тваринами. Допомагаємо бездомним тваринам.</p> <p>Добрі вчинки як вияв любові до світу. День святого Миколая.</p>	<p>Створення тематичного ілюстративного матеріалу (виготовлення екторбинок, подарунків для близьких людей, ін.)</p> <p>Ознайомлення з діяльністю благодійників.</p>
<p>Розділ II. Людина у спільноті</p>		
<p>Розуміє поняття «неповторність людини», «хобі», «таланти», «спілкування», «повага».</p> <p>Розповідає про себе, свої таланти, хобі, дізнається про захоплення своїх друзів.</p> <p>Розуміє важливість спілкування з батьками, друзями, вчителями і наставниками.</p> <p>Знає ввічливі слова, демонструє вміння використовувати їх у спілкуванні з однолітками.</p> <p>Розповідає про Великдень в Україні, Воскресіння Ісуса Христа.</p>	<p>Неповторність кожної людини. Хобі. Таланти.</p> <p>Ім'я людини. Пошана до імені людини.</p> <p>Спілкування. Вчимося красиво спілкуватись.</p> <p>Дитина у спільноті: сім'ї, родині, школі.</p> <p>Важливість друзів у житті дитини. Вчителі і наставники у житті дитини. Повага до старших, однолітків.</p> <p>Свята у житті людини. Вчимося святкувати разом.</p> <p>Великдень в Україні. Свято Христового Воскресіння.</p>	<p>Визначення понять «неповторність людини», «хобі», «таланти», «спілкування», «повага».</p> <p>Перегляд відеоматеріалу на етичну тематику, обговорення його сюжету.</p> <p>Обговорення правил поведінки на конкретних прикладах з художніх творів.</p> <p>Ознайомлення з біблійною розповіддю про Воскресіння Христове.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	2 клас. Родина і Батьківщина	
	Розділ І. Я у родині	
<p>Розуміє поняття «спільнота», «сім'я», «родина».</p> <p>Розповідає про найрідніших людей. Знає свої обов'язки у сім'ї, школі; дотримується правил поведінки.</p> <p>Знає, що таке вдячність, яким чином вона проявляється.</p> <p>Демонструє вміння проявляти милосердя до інших.</p> <p>Читає, переказує художні твори на етичну тематику, обговорює вчинки персонажів.</p> <p>Знає та називає родинні, основні християнські свята.</p> <p>Розповідає про звичаї та традиції різдвяних свят в Україні.</p>	<p style="text-align: center;">Сім'я, родина – найперша спільнота.</p> <p style="text-align: center;">Найрідніші люди у житті дитини.</p> <p style="text-align: center;">Родинні стосунки. Взаємодтримка і взаємодопомога у родині.</p> <p style="text-align: center;">Мої права та обов'язки в сім'ї та родині.</p> <p style="text-align: center;">Вдячність, прояви вдячності найріднішим людям. День святого Миколая.</p> <p style="text-align: center;">Традиції моєї родини. Родинні свята.</p> <p style="text-align: center;">Різдво Христове. Святкування Різдва Христового. Звичаї і традиції українського народу.</p>	<p>Визначення понять «спільнота», «сім'я», «родина».</p> <p>Ознайомлення з правами та обов'язками у сім'ї, родині.</p> <p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, казок.</p> <p>Ознайомлення з різдвяними звичаями і традиціями українського народу.</p> <p>Створення ілюстрацій на родинну тематику.</p>
	Розділ ІІ. Я і моя Батьківщина. Уроки патріотизму	

<p>Розуміє поняття «громадянин України», «патріотизм».</p> <p>Знає і називає символи держави, народу та своєї родини, основні державні і релігійні свята.</p> <p>Розповідає про героїв нашого часу (Небесну Сотню, кіборгів, ін.).</p> <p>Знає славетні місця України, описує віртуальну подорож сакральними пам'ятками України, рідного краю.</p> <p>Переповідає біблійну розповідь про Воскресіння Христове.</p> <p>Називає імена видатних постатей, розповідає про їх патріотизм.</p>	<p>Я громадянин України. Моя держава Україна.</p> <p>Символи держави, народу, родини.</p> <p>Державні і релігійні свята.</p> <p>Герої України. Пам'ять про тих, хто віддав своє життя за мою державу. «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх». (Ів.15:13)</p> <p>Подорож моєю Батьківщиною. Славетні місця України.</p> <p>Культурна спадщина у житті людини.</p> <p>Звичаї і традиції українського народу. Великдень в Україні. (Мк.16, 1-14).</p> <p>Великодні звичаї і традиції українського народу.</p> <p>Видатні постаті України, їх внесок у розвиток держави.</p>	<p>Визначення понять «громадянин України», «патріотизм».</p> <p>Ознайомлення з державними, народними, родинними символами.</p> <p>Ознайомлення з найважливішими святами (День Незалежності України, Різдво Христове, ін.)</p> <p>Ознайомлення із розповідями про захисників Батьківщини (Небесну Сотню, кіборгів, ін.)</p> <p>Ознайомлення із культурною спадщиною України, рідної місцевості, внеском відомих людей у розвиток Батьківщини.</p> <p>Віртуальна подорож Україною за допомогою інтернет-ресурсів.</p>
--	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	3 клас. Уроки доброти і милосердя	
	Розділ І. Моральний вибір людини	
<p>Розуміє поняття «добро», «зло», «вибір людини», «вдячність», «волонтери».</p> <p>Розрізняє, що є добрим, а що поганим, аргументує свою відповідь.</p> <p>Розуміє наслідки вибору людини, пояснює їх на конкретних прикладах. Читає, переказує художні твори на етичну тематику, обговорює вчинки персонажів.</p> <p>Знає, кого називають добродіями, волонтерами, благодійниками, розповідає про них.</p>	<p>Що таке добро і зло. Добрі і погані вчинки.</p> <p>Вибір людини. Наслідки вибору.</p> <p>Вчимося робити добро собі та іншим.</p> <p>Вдячність. Вчимося бути вдячними.</p> <p>Добродії, волонтери. Відомі благодійники України.</p>	<p>Визначення понять «добро», «зло», «вибір людини», «вдячність», «волонтери».</p> <p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, казок.</p> <p>Ознайомлення з безкорисливою діяльністю волонтерів.</p>
	Розділ ІІ. Моральні орієнтири в житті людини	
<p>Розуміє поняття «правило», «десять Божих заповідей», «пошана», «цінність життя людини», «власність», «правдомовність», «любов».</p>	<p>Моральні дороговкази. Правила поведінки. Десять Божих заповідей.</p> <p>Ім'я. Пошана до імені.</p> <p>День відпочинку. Вчимося відпочивати.</p>	<p>Визначення понять «правило», «десять Божих заповідей», «пошана», «цінність життя людини», «власність», «правдомовність», «любов».</p>

<p>Усвідомлює важливість імені для кожної людини.</p> <p>Знає, що таке відпочинок та розповідає, як проводить його.</p> <p>Шанобливо ставиться до своїх батьків, опікунів.</p> <p>Знає, у яких вчинках проявляється любов до Батьківщини.</p> <p>Усвідомлюють цінність та неповторність людського життя, дбає про своє здоров'я та здоров'я ближніх.</p> <p>Уміє цінувати свою та чужу власність; проявляє бережливе ставлення до неї.</p> <p>Розуміє важливість правдомовності, чесності.</p> <p>Уміє радіти успіхам інших людей.</p> <p>Розуміє, у яких вчинках людини проявляється любов.</p>	<p>Пошана до батьків, Батьківщини.</p> <p>Цінність життя людини.</p> <p>Сім'я у житті людини. Цінності сім'ї.</p> <p>Власність людини. Шануємо власність свою й інших.</p> <p>Правдомовність. Вчимося бути чесними.</p> <p>Радіємо успіхам ближніх. Шкода заздрості.</p> <p>Заповіді любові. «Люби ближнього свого, як самого себе». Притча про доброго самарянина. «І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6:31).</p>	<p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, казок, висловлення власного ставлення до описаних подій.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, в яких розкривається значення певних етичних категорій.</p> <p>Проведення днів доброти, флешмобів добродійності.</p>
--	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	4 клас. Цінності людини	
	Розділ І. Людські чесноти	
<p>Розуміє поняття «цінності», «чесноти», «милосердя», «щедрість», «гостинність», «вдячність», «прощення», «співчуття і співпереживання».</p> <p>Читає, переказує художні твори на етичну тематику, аналізує поведінку героїв, робить висновки.</p> <p>Переглядає відеоматеріали на етичну тематику, обговорює їх.</p> <p>Наводить приклади, які розкривають зміст певних етичних категорій.</p> <p>Демонструє уміння обирати цінності, аргументувати свій вибір.</p>	<p>Цінності, чесноти людини. Вибір цінностей, чеснот.</p> <p>Доброта і милосердя.</p> <p>Допомога як вияв доброти.</p> <p>Щедрість і гостинність.</p> <p>Вдячність. У чому проявляється вдячність людини.</p> <p>Прощення. Вчимося пробачати.</p> <p>Співчуття і співпереживання. «Радійте з тими, хто радіє, і плачте з тими, хто плаче». (Рим.12:15)</p> <p>Радість. Ділимося радістю з ближніми.</p> <p>Ввічливість. Неупереджене ставлення до інших.</p>	<p>Визначення понять «цінності», «чесноти», «милосердя», «щедрість», «гостинність», «вдячність», «прощення», «співчуття і співпереживання».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Ознайомлення з біблійними сюжетами на тему прощення.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, висловлення власного ставлення до описаних подій.</p> <p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, в яких розкривається значення певних етичних категорій.</p>

<p>Розуміє поняття «правдивість», «чесність», «працелюбність», «терпеливість», «наполегливість», «миролюбність», «життєлюбність».</p> <p>Наводить приклади, які розкривають зміст певних етичних категорій.</p> <p>Аналізує поведінку героїв художніх творів, робить етичні висновки.</p> <p>Демонструє вміння плекати у собі певні цінності, здійснювати вибір цінностей.</p>	<p>Розділ II. Моральні цінності людини</p> <p>Вчимося вибирати цінності і плекати їх.</p> <p>Правдивість і чесність. Наслідки нечесності.</p> <p>Працелюбність. Праця та співпраця у житті людини.</p> <p>Терпеливість і наполегливість.</p> <p>Миροлюбність. Важливість миру.</p> <p>Життєлюбність. Життя як великий дар.</p> <p>Мій вибір – моє право.</p>	<p>Визначення понять «правдивість», «чесність», «працелюбність», «терпеливість», «наполегливість», «миролюбність», «життєлюбність».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, висловлення власного ставлення до описаних подій.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, в яких розкривається значення певних етичних категорій.</p>
--	--	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	5 клас. Людина у світі: культурно-релігійні виміри	
Розуміє поняття «християнська етика», «предмети духовно-морального спрямування».	Вступ. Християнська етика як предмет духовно-морального спрямування	Ознайомлення із тематичним наповненням предмета «Основи християнської етики».
	Розділ I. Релігійні книги – унікальні культурні пам'ятки	
<p>Знає унікальні видання Біблії, їх значення для людства.</p> <p>Розуміє цінність релігійних книг як культурних пам'яток.</p> <p>Добирає ілюстративний матеріал до релігійних розповідей.</p> <p>Знаходить християнські мотиви, образи у літературних, музичних творах.</p> <p>Знаходить спільне і відмінне між релігійними розповідями і власне художнім твором конкретного автора.</p> <p>Уміє аналізувати художні твори на релігійну тематику.</p> <p>Досліджує краєзнавчу спадщину релігійного змісту.</p>	<p style="text-align: center;">Релігійні книги як культурні пам'ятки. Біблія</p> <p>Унікальні пам'ятки Біблій (Біблія Гутенберга, Біблія з ілюстрація Гюстава Доре, Острозька Біблія)</p> <p style="text-align: center;">Християнство і література: теми, сюжети, образи.</p> <p style="text-align: center;">Біблійна тематика у творах відомих письменників.</p> <p style="text-align: center;">Християнство і музичне мистецтво: теми, сюжети, жанри</p> <p style="text-align: center;">Колядки, щедрівки, гаївки.</p> <p>Духовний гімн України «Молитва за Україну» (О. Кониський, М.Лисенко). Ліричний вірш Б.І. Антонича «Різдво».</p>	<p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Обговорення релігійних книг загалом і Біблій зокрема з ілюстраціями видатних художників.</p> <p>Створення ілюстрацій до відомих релігійних сюжетів.</p> <p>Ознайомлення з творами словесного та музичного мистецтва, в основі яких християнські теми, сюжети, образи.</p> <p>Дослідження краєзнавчої спадщини релігійного змісту (проектна діяльність).</p>

	<p align="center">Розділ II. Людина у світі. Закони і християнські орієнтири в житті людини і суспільства</p>	
<p>Розуміє поняття «відповідальність людини», «гідність», «повага до гідності людини» «свобода вибору людини», «добро», «зло», «закони».</p> <p>Аналізує біблійні розповіді, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Демонструє уміння піклуватися про інших, поважати гідність іншої людини, дотримуватися правових норм і моральних настанов у житті.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-етичну тематику, висловлювати власне ставлення.</p> <p>Обґрунтовує моральну і правову відповідальність людини на конкретних прикладах.</p> <p>Знає моральні аспекти десяти Божих заповідей, універсального морального закону.</p>	<p align="center">Унікальність світу. Місце людини у світі. Відповідальність людини. Гуманне ставлення до тварин. Збереження довкілля.</p> <p align="center">Людина. Її гідність. Повага до гідності людини.</p> <p align="center">Свобода вибору людини. Добро і зло. Моральна і правова відповідальність людини за вчинки.</p> <p align="center">Закони у житті людини. Десять Божих заповідей як життєві орієнтири для людини. Моральні аспекти десяти Божих заповідей. (Вих. 20) Біблійна розповідь про пророка Мойсея.</p> <p align="center">Універсальний моральний закон. Золоте правило моралі. «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви» (Мт.7:12). Доброчинність. Вчимося робити добро.</p>	<p>Визначення змісту етичних понять: «відповідальність людини», «гідність», «повага до гідності людини» «свобода вибору людини», «добро», «зло».</p> <p>Формування етичного словничка.</p> <p>Ознайомлення зі змістом біблійних розповідей; проблемно-тематичний аналіз біблійних розповідей.</p> <p>Обговорення моральних цінностей, які проявляються у поведінці, вчинках біблійних персонажів.</p> <p>Визначення моральних аспектів Божих заповідей, універсального морального закону.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій на морально-етичну тематику.</p> <p>Висловлення власного ставлення до змодельованих життєвих ситуацій.</p>

	Розділ III. Моральні цінності людини на основі біблійних сюжетів	
Розуміє поняття «цінності», «прощення», «патріотизм», «мужність», «мудрість», «щедрість», «соціальне служіння людини».	Система цінностей. Особисті цінності людини та їх вибір. Вплив цінностей на прийняття рішень.	Визначення змісту понять: «цінності», «прощення», «патріотизм», «мужність», «мудрість», «щедрість», «соціальне служіння людини».
<p>Робить проблемно-тематичний аналіз біблійних розповідей, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Демонструє вміння обирати цінності, проявляти прощення, патріотизм, мужність, мудрість, щедрість у життєвих ситуаціях.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-етичну тематику, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p> <p>Знає, яким чином проявляти патріотизм, мужність, щедрість до ближнього у повсякденному житті.</p> <p>Обґрунтовує важливе значення соціального служіння людини, знаходить способи його реалізації.</p>	<p style="text-align: center;">Вчимося пробачати. Як навчитися пробачати себе та інших.</p> <p>Біблійна розповідь про Йосипа, який пробачив своїх братів (Бут. 37:45).</p> <p style="text-align: center;">Щедрість. Прояви щедрості. Гостинність, альтруїзм. Як допомагати іншим. Біблійна розповідь про Йосипа, який рятує людей від голоду, щедро приймає братів, які завинили перед ним. (Бут. 37:45).</p> <p style="text-align: center;">Любов до Батьківщини. Форми вияву патріотизму. Волонтерство і патріотизм. Давид і Голіаф (1 Сам. 17).</p> <p style="text-align: center;">Мужність. У чому проявляється мужність людини? Уміння відстоювати свою позицію. Прояв мужності на прикладі біблійної розповіді про трьох отроків (Дан. 3).</p> <p style="text-align: center;">Мудрість та розсудливість. Мудрість та освіченість.</p>	<p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Формування етичного словничка.</p> <p>Ознайомлення зі змістом біблійних розповідей; проблемно-тематичний аналіз біблійних розповідей.</p> <p>Обговорення етичних норм поведінки персонажів біблійних розповідей.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії про порятунок (війни, геноцид, голокост, голодомор тощо).</p> <p>Висловлення власного ставлення до змодельованих життєвих ситуацій.</p>

<p>Висловлює власні міркування щодо етичних викликів у сучасному суспільстві.</p>	<p>Біблійна розповідь про суд царя Соломона (I Цар.3).</p> <p>Соціальне служіння людини. Людина в соціумі. Я в сім'ї, школі, громаді, суспільстві. Відповідальність за власне життя і життя ближніх. Біблійна розповідь про те, як цариця Естер врятувала свій народ.</p>	
	<p>Розділ IV. Свята українського народу, в основі яких біблійні події</p>	
<p>Знає основні державні, релігійні свята, їх правову основу (Кодекс законів про працю України, стаття 73. Святкові і неробочі дні).</p> <p>Розуміє значення свят для людини.</p> <p>Демонструє уміння ділитися радістю святкування з іншими.</p> <p>Аналізує біблійні розповіді, які є в основі християнських свят, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Знає звичаї і традиції українського народу, пов'язані з релігійними святами.</p>	<p>Святкові дні у житті людини. Державні, релігійні свята. Як святкувати з користю для себе і ближніх</p> <p>Благовіщення.</p> <p>Біблійна розповідь про Благовіщення Діви Марії (Лк.1:26-35). Тематика Благовіщення у мистецтві.</p> <p>Різдво Христове. Що розповідає Біблія про народження Ісуса Христа (Мт. 1-2:12, Лк. 1-2:20). Святкування Різдва Христового в Україні.</p> <p>Тематика Різдва Христового у мистецтві.</p>	<p>Ознайомлення з державними, релігійними святами українського народу.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, спрямованих на формування умінь ділитися радістю святкування.</p> <p>Ознайомлення зі змістом біблійних розповідей; їх проблемно-тематичний аналіз.</p> <p>Вивчення звичаїв, традицій українського народу, пов'язаних зі святкуванням.</p>

<p>Створює ілюстративний матеріал на святкову тематику.</p> <p>Вивчає місцеві звичаї, традиції релігійних свят.</p>	<p>Воскресіння Христове. Що розповідає Біблія про Христове воскресіння (Мт.28, Мк.16, Лк.24, Ів.20). Великдень в Україні та світі. Великодні традиції.</p> <p>Свята, які пов'язані з особливими проявами вдячності і доброти. День подяки. День святого Миколая.</p> <p>Благодійність. Українські меценати. Волонтери і їх благодійна діяльність. День волонтера.</p>	<p>Ознайомлення з діяльністю християнського сподвижника Миколая, українських меценатів, волонтерськими рухами.</p> <p>Проведення заходів добродійності (флешмобу, ярмарків).</p> <p>Укладання проєктів на благодійну, краєзнавчу тематику, їх реалізація.</p>
---	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	<p>6 клас.</p> <p>Етичні цінності у контексті євангельських притч</p>	
<p>Знає унікальні видання Євангелій, їх значення для людства.</p> <p>Розуміє цінність рукописних Євангелій у культурній спадщині України.</p> <p>Добирає ілюстративний матеріал до євангельських сюжетів.</p>	<p>Розділ І. Євангеліє як культурна пам'ятка</p> <p>Євангеліє у культурній спадщині світу. Відомі Євангелія як рукописні пам'ятки України. Євангеліє у традиціях українського народу (Остромирове Євангеліє, Пересопницьке Євангеліє).</p> <p>Моральні цінності у євангельських розповідях.</p> <p>Євангельські мотиви у літературі, музиці,</p>	<p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Ознайомлення з Євангеліями як культурними пам'ятками.</p> <p>Створення ілюстрацій до євангельських сюжетів.</p> <p>Ознайомлення з творами мистецтва, в основі яких євангельські мотиви.</p>

<p>Знаходить євангельські мотиви, образи у літературних, музичних творах.</p> <p>Знаходить спільне і відмінне між євангельськими розповідями і власне художнім твором конкретного автора. Уміє аналізувати художні твори на євангельську тематику.</p> <p>Досліджує краєзнавчу спадщину християнського змісту.</p>	<p>живописі.</p> <p>Євангельська тематика у творчості письменників. Література і Євангеліє. Християнські мотиви у пісенних творах календарно-обрядового циклу.</p> <p>Живопис. Картини відомих художників на євангельську тематику.</p> <p>Українське сакральне мистецтво. Храми України – спадщина ЮНЕСКО.</p>	<p>Проблемно-тематичний аналіз художніх творів на євангельську тематику.</p> <p>Дослідження краєзнавчої спадщини ЮНЕСКО (проектна діяльність).</p>
	<p>Розділ II. Етична цінність євангельських притч</p>	
<p>Розуміє поняття «здібність», «талант», «наполегливість», «працелюбність», «авторитет», «повага».</p> <p>Знає жанрові особливості притчі. Аналізує притчі, робить проблемно-тематичний аналіз притч, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Демонструє уміння обирати цінності, знаходити вихід у складних життєвих ситуаціях.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на моральну тематику, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p>	<p>Євангельські притчі. Етична цінність притч. Притча як жанр. Ісус Христос навчає притчами. Ісус Христос – учитель.</p> <p>Вчимося і навчаємо. Як це робити ефективно. Притча про сіяча (Лк. 8:5-15).</p> <p>Здібності, таланти людини. Як розвивати свої таланти і допомогти у цьому іншим. Таланти розвиваємо для свого блага і добра інших.</p> <p>Притча про таланти (Мт. 25:14-29). Українські меценати і їх внесок у розвиток талантів обдарованих дітей.</p>	<p>Визначення змісту понять: здібність», «талант», «наполегливість», «працелюбність», «авторитет», «повага».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Формування етичного словничка.</p> <p>Ознайомлення із жанровою специфікою євангельських притч.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз притч.</p> <p>Обговорення етичних цінностей, які виявляються у поведінці,</p>

<p>Обґрунтовує важливе значення працелюбності, обдарованості людини, знаходить способи їх реалізації.</p> <p>Уміє вести дискусії на етичну тематику, аргументувати власні висловлення.</p>	<p>Праця людини. Працелюбність. Важливість праці у житті. Винагорода за працю. Взаємовідносини між працівниками. Притча про робітників у винограднику (Мт. 20:1-16).</p> <p>Наполегливість. Уміння бути наполегливим у досягненні цілей і доланні перешкод. Притча про несправедливого суддю та вдову (Лк. 18: 1-8).</p> <p>Авторитет і повага. Важливість доброго прикладу в житті людини. Притча про свічку та свічник (Мт. 5:15-16; Мк. 4:21-23).</p>	<p>вчинках, почуттях персонажів притч.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій на моральну тематику, їх обговорення у форматі дискусії.</p>
	<p>Розділ III. Уроки доброти і милосердя на прикладі євангельських притч</p>	
<p>Розуміє поняття «цінність людини», «любов до ближнього», «взаєморозуміння».</p> <p>Знає, які є форми прояви любові до людей (співчуття, емпатія, милосердя).</p> <p>Аналізує притчі, робить проблемно-тематичний аналіз притч, визначає їх етичну цінність.</p>	<p>Людина. Цінність кожної людини у спільноті. Притча про заблукану вівцю (Мт. 18: 12-14; Лк. 15: 3-7).</p> <p>Добрі і погані вчинки, їх наслідки для людини, спільноти і навколишнього середовища. Притча про зерно гірчиці (Мт. 13: 31-32; Мр. 4: 30-34).</p> <p>Любов до ближнього. Прояви любові до людей: співчуття, емпатія, милосердя.</p>	<p>Визначення змісту (змістового наповнення) понять: «цінність людини», «любов до ближнього», «взаєморозуміння».</p> <p>Робота біблійними текстами, інтернет-джерелами.</p> <p>Формування етичного словничка.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз притч.</p> <p>Обговорення етичних норм поведінки персонажів</p>

<p>Демонструє уміння обирати цінності, знаходити вихід у складних життєвих ситуаціях.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-етичну тематику, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p> <p>Уміє укладати проекти, реалізовувати їх у соціумі (вдома, у школі, у громаді).</p> <p>Поглиблює знання з літератури, образотворчого мистецтва.</p>	<p>Притча про милосердного самарянина (Лк. 10: 29-37).</p> <p>Вибір життєвого шляху людини. Уміння прощати і проявляти милосердя. Притча про блудного сина (Лк. 15: 11-32).</p> <p>Тематика притчі про блудного сина у світовому й українському мистецтві: образи, проблеми, сюжети (Рейн ван Рембрандт «Повернення блудного сина», серія сатиричних малюнків Тараса Шевченка «Притча про блудного сина», вірш Івана Драча «Блудний син»).</p> <p>Взаєморозуміння, підтримка і турбота у стосунках між людьми. Подолання жорстокості: правова і моральна відповідальність.</p> <p>Притча про жорстокого боржника (Мт. 18:23-25).</p> <p>Радість. Вчимося ділитися радістю з іншими. Притча про загублену драхму (Лк. 15:8-10). Гімн Євросоюзу «Ода до радості» (Ф.Шиллер; Л. Бетховен).</p>	<p>євангельських притч, їх почуттів та емоційного стану.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Укладання проектів на благодійну тематику, реалізація проектів у соціумі (вдома, у школі, в громаді).</p>
---	---	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	<p align="center">7 клас.</p> <p align="center">Волонтерство як християнський прояв любові до ближнього</p>	
	<p align="center">Розділ I. Ісус Христос як приклад безкорисного служіння</p>	
<p>Розуміє поняття «волонтерство», «безкорисливість», «милосердя», «добročинність».</p> <p>Знає біблійні історії про земне служіння Ісуса Христа людям.</p> <p>Робить проблемно-тематичний аналіз біблійних розповідей, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Демонструє уміння обирати цінності, відстоювати свої думки та переконання, знаходити вихід у складних життєвих ситуаціях.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-етичну тематику, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p> <p>Обґрунтовує важливе значення взаємодопомоги, безкорисливості,</p>	<p>Волонтерство як безкорислива суспільно корисна діяльність.</p> <p>Мистецтво дарувати добро. Волонтерство під час надзвичайних ситуацій та воєнних конфліктів. Міжнародне гуманітарне право.</p> <p>Ісус Христос — велика постать історії та моральний лідер християн. Ісус Христос як волонтер. Безкорислива діяльність Ісуса Христа.</p> <p>Тематика доброти в мистецтві. Картина Мікеланджело «Сім справ милосердя».</p> <p>Вдячність як чеснота. Вчимося приймати допомогу з вдячністю. Зцілення десяти прокажених (Лк. 17: 12-19).</p> <p>Допомога. Як допомагати собі та іншим. Цінність допомоги. Зцілення паралізованого (Мк. 2:1-12).</p>	<p>Визначення змісту понять: «волонтерство», «безкорисливість», «милосердя», «добročинність».</p> <p>Робота біблійними текстами, інтернет-джерелами. Формування етичного словничка.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз біблійних розповідей. Обговорення етичних норм поведінки біблійних героїв. Порівняння моральних цінностей та поведінки біблійних персонажів до і після їх зустрічі з Ісусом Христом.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p>

<p>вдячності, милосердя, добротності, волонтерства.</p> <p>Уміє вести дискусії, аргументувати власні висловлення.</p>	<p>Доброчинність: крок за кроком. Цінність найменшого доброго вчинку. Вдовина лепта (Мк. 12:41-44, Лк. 21:1-4)</p> <p>Добро без кордонів. Подолання стереотипів. Зустріч Закхея з Христом. (Лк. 19:1-10).</p> <p>Наполегливість у добрих справах. Зцілення Вартимея (Мк. 10:46-52)</p>	
	<p>Розділ II. Волонтерство у діяльності християнських сподвижників</p>	
<p>Розуміє поняття «просвітницька діяльність», «вірність», «відданість», «освіченість», «капеланство».</p> <p>Знає життєві історії християнських сподвижників, наводить приклади їх діяльності.</p> <p>Аналізує вислови християнських сподвижників, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Демонструє уміння обирати цінності, знаходити вихід у складних життєвих ситуаціях.</p> <p>Обґрунтовує важливе значення діяльності і особистого прикладу християнських сподвижників</p>	<p>Просвітницька діяльність апостолів Петра і Павла. (Гал. 6:2 Носіть тягарі один одного) (1 Петр. 2:11. Хай ухиляється від зла і добро чинить, шукає миру, змагається за нього)</p> <p>Християнські просвітителі Кирило і Мефодій. Їх діяльність.</p> <p>Медичне волонтерство. Безкорислива діяльність Агапіта Печерського, інших християнських сподвижників.</p> <p>Медики-волонтери сьогодні. Медична допомога під час воєнних дій. Товариство Червоного Хреста в Україні. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.</p>	<p>Визначення змісту понять: «просвітницька діяльність», «вірність», «відданість», «освіченість», «капеланство».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами. Формування етичного словничка.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз життєвих історій християнських сподвижників, їх діяльності.</p> <p>Ознайомлення з працями християнських сподвижників, читання і аналіз окремих уривків</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p>

<p>моральному і духовному становленні людини.</p> <p>Уміє вести дискусії на етичну тематику, аргументувати власні висловлення.</p>	<p>Милосердя у взаєминах між людьми. Вчимося безкорисливо проявляти милосердя. Християнські сподвижники Миколай Мирликійський, Мати Тереза. День святого Миколая в Україні: традиції, звичаї.</p> <p>Капеланство. Військові капелани. Діяльність капеланів і війни. Капелани і українське військо сьогодні.</p>	<p>Укладання проєктів на благодійну тематику. Проведення благодійних акцій у школі, громаді (флешмоби, ярмарки).</p>
	<p>Розділ III. Моральні лідери українського народу та їх благодійна діяльність</p>	
<p>Розуміє поняття «моральні цінності», «морально-правові настанови», «меценати», «гуманітарні товариства та організації».</p> <p>Аналізує добродійну діяльність діячів української історії та культури, визначає її роль та значення.</p> <p>Демонструє уміння використовувати приклади добродійної діяльності діячів української історії та культури, морально-правові настанови творів періоду Київської держави для обґрунтування своєї життєвої позиції.</p> <p>Обґрунтовує важливе значення добродійності та волонтерства для</p>	<p>Моральні цінності в період Київської держави. Морально-етична культура. Діяльність княгині Ольги, Володимира Великого, Ярослава Мудрого.</p> <p>Морально-правові настанови у творах періоду Київської держави: «Руська правда», «Повчання дітям Володимира Мономаха».</p> <p>Моральні цінності козацького періоду. Благодійна, просвітницька діяльність Галшки Гулевичівни, Петра Могили, Івана Мазепи, інших діячів.</p> <p>Скарбничка козацької мудрості: патріотичні ігри, пісні, прислів'я, приказки.</p>	<p>Визначення змісту понять: «моральні цінності», «морально-правові настанови», «меценати», «гуманітарні товариства та організації».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами. Формування етичного словничка.</p> <p>Обговорення морально-етичних цінностей різних періодів історії України.</p> <p>Ознайомлення з морально-правовими пам'ятками українського народу.</p>

<p>розвитку суспільства</p> <p>Пропонує благодійні заходи, бере в них активну участь.</p> <p>Уміє вести дискусії на етичну тематику, аргументувати власні висловлення.</p>	<p>Доброчинність як прояв благодійності. Відомі українські меценати і їх благодійна діяльність для українського народу. Родина Терещенків, Симиренків, митрополит Андрей Шептицький.</p> <p>Волонтерство в добу творення нової України. Волонтерські рухи, їх діяльність. Капеланство у час війни.</p> <p>Медичне волонтерство. Безкорислива діяльність Агапіта Печерського, інших християнських сподвижників. Медики-волонтери сьогодні. Медична допомога під час воєнних дій.</p> <p>Гуманітарні товариства та організації. Товариство Червоного Хреста в Україні. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.</p> <p>Що говорити законодавство України про благодійну діяльність (Закон України Про благодійну діяльність та благодійні організації).</p>	<p>Обговорення добродійної діяльності діячів української історії та культури.</p> <p>Ознайомлення з діяльністю міжнародних гуманітарних організацій товариств, волонтерських рухів в Україні.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій на етичну тематику, їх обговорення у форматі дискусії.</p>
--	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	<p align="center">8 клас.</p> <p align="center">Моральні дороговкази для людини. Божі заповіді</p>	
	<p align="center">Розділ І. Мораль і право – регулятори поведінки людини</p>	
<p>Розуміє поняття «мораль», «право», «закон», «моральні настанови», «Божі заповіді».</p> <p>Аналізує морально-правові норми минулого і сучасності, проводить паралелі між ними.</p> <p>Демонструє уміння дотримуватися законів, моральних настанов на конкретних прикладах.</p> <p>Обґрунтовує важливість знання законів, моральних настанов та необхідність їх дотримуватися.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-правову тематику, аналізувати їх та робити висновки.</p> <p>Демонструє уміння обирати цінності, знаходити вихід у змодельованих життєвих ситуаціях.</p>	<p align="center">Що таке мораль, право. Взаємодія моралі і права.</p> <p align="center">Закони у житті людини і суспільства. Важливість дотримання законів. Права та обов'язки людини. Реалізація прав людини у суспільстві.</p> <p align="center">Моральні настанови. Декалог (Вих.20). Божі заповіді – десять засадничих принципів людського співіснування.</p> <p align="center">Дві заповіді любові. Хто такий мій ближній? Прояви допомоги ближньому Притча про доброго самарянина. (Лк. 10: 27; Мк. 12: 30-31). (Мт. 25: 40; 1 Ів. 2: 7-11; 4: 20-21).</p> <p align="center">Універсальний моральний закон. «І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6: 31).</p>	<p>Визначення змісту понять «мораль», «право», «закон», «моральні настанови», «Божі заповіді».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами. Формування етичного словничка.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз Божих заповідей з точки зору минулого і сучасності.</p> <p>Обговорення етичних норм поведінки персонажів біблійних розповідей, інших творів.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій на морально-правову тематику, їх обговорення у форматі дискусії.</p>

<p>Уміє вести дискусії на морально-правову тематику, аргументувати власні висловлення.</p>		
	<p>Розділ II. Людина у спільноті: моральні дороговкази</p>	
<p>Розуміє поняття «авторитет», «повага», «кумир», «Божі заповіді». «права людини», «обов'язки людини», «честь», «гідність», «подружжя», «власність людини».</p> <p>Аналізує моральні настанови, Божі заповіді, проводить паралелі з відповідними нормами/аспектами українського законодавства (Кодекс законів про працю України, стаття 73. Святкові і неробочі дні; Сімейний кодекс України).</p> <p>Демонструє уміння дотримуватися законів, Божих заповідей.</p> <p>Обґрунтовує важливість знання Божих заповідей, правових норм та необхідність їх дотримуватися.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-правову тематику, аналізувати їх та робити висновки.</p>	<p>Авторитет і повага. Вчимося формувати повагу до себе і ближнього. Хто такі кумири. Чи потрібні сучасній людині кумири? «Нехай не буде в тебе інших богів» (Вих. 20: 3).</p> <p>Ім'я. Шанобливе ставлення до імені кожного. Культура спілкування. Правила мовленнєвого етикету. Божа заповідь «Не зивай намарне імені Господа Бога твого» (Вих. 20:7).</p> <p>Святкові дні у житті людини. Державні, релігійні свята. Вчимося святкувати без шкідливих звичок і з користю для себе і ближніх.</p> <p>«Пам'ятай день суботній, щоб святити його» (Вих. 20: 8)</p> <p>Святкування і добрі вчинки. (Лк. 4:16; 13:10-16; Мк. 2:27-28).</p> <p>Взаємовідносини у сім'ї. Батьки і діти. Права і обов'язки батьків, дітей. Пошана до старших. «Шануй батька і матір, щоб тобі добре було, щоб ти довго прожив на землі» (Вих. 20:12).</p>	<p>Визначення змісту понять «авторитет», «повага», «кумир», «права людини», «обов'язки людини», «честь», «гідність», «подружжя», «власність людини».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами. Формування етичного словничка.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз Божих заповідей, чинних правових норм.</p> <p>Ознайомлення зі змістом Божих заповідей, способами їх дотримання у житті.</p> <p>Обговорення етичних норм поведінки персонажів біблійних розповідей, інших творів. Моделювання життєвих ситуацій на морально-правову тематику, їх обговорення у форматі дискусії.</p>

Демонструє уміння обирати цінності, знаходити вихід у змодельованих життєвих ситуаціях.

Батьківщина у житті людини. Любов до Батьківщини як виконання заповіді «Шануй батька і матір...».

Життя людини та його цінність. Здоровий спосіб життя людини. Відповідальність за власне життя і життя ближніх. Сучасні загрози людському життю (вбивство фізичне, моральне), пошуки шляхів їх подолання. Правові норми щодо захисту життя людини.

«Не убий» (Вих. 20:13).

Подружжя, сім'я. Цінності подружжя, сім'ї.

Любов як чеснота, основа подружнього життя. Морально-правові аспекти: «Не чини перелюбу» (Вих. 20:14). Сімейний кодекс України.

Що таке власність людини. Матеріальна та інтелектуальна власність людини.

Чому вандалізм, корупція, плагіат, марнування власного і чужого часу є крадіжкою власності людини? «Не кради» (Вих. 20:15).

Чесць, гідність і добре ім'я людини. Наклеп, поширення неправдивої інформації про людину як моральна шкода людини. Захист честі, гідності та ділової репутації людини.

	<p>«Не свідчи неправдиво на ближнього твого» (Вих. 20:16).</p> <p>Успіхи, досягнення, блага, статки людини. Вчимося радіти успіхам ближнього. Чи може успіх однієї людини стати мотивацією для іншої? Заздрість як негативне явище. «Не пожадай...» (Вих. 20:17).</p>	
--	--	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	9 клас.	
	Цінність людини, її розвиток	
	Розділ І. Людина та її унікальність	
<p>Розуміє поняття «гідність людини», «свобода вибору», «відповідальність», «толерантність», «егоїзм», «суспільне служіння». Пояснює їх та наводить приклади</p> <p>Аналізує біблійні розповіді, цитати з Біблії, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Усвідомлює власну гідність та цінність, обстоює ідею загальнолюдської взаємоповаги. Аргументує взаємозв'язок між своїм правом і правом інших.</p>	<p>Гідність людини. Повага до гідності людини. Свобода як цінність. Свобода вибору людини. Вибір між добром і злом. Відповідальність людини. Біблійна розповідь про зречення Петра (Мт. 26: 30-35; 57-58; 69-75).</p> <p>Права людини. Право як вираження свободи. Вчимося поважати права одного. Толерантність у людських взаєминах.</p> <p>Усвідомлюємо власну цінність. Цінність людського життя. Турбота про себе та</p>	<p>Визначення змісту понять: «гідність людини», «свобода вибору», «відповідальність», «толерантність», «егоїзм», «суспільне служіння».</p> <p>Робота з релігійними книгами, інтернет-джерелами.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз етичних норм поведінки біблійних персонажів та християнських сподвижників.</p>

<p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-етичну тематику, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p> <p>Обґрунтовує важливість людського життя як найбільшої цінності.</p> <p>Називає цінності сучасного громадянського суспільства. Доречно описує духовні та моральні ідеали людства.</p> <p>Пропонує благодійні заходи, бере в них активну участь.</p>	<p>ближніх. Любов до себе vs егоїзм. Біблійна розповідь про оздоровлення десятиох прокажених (Лк. 17: 11-19).</p> <p>Людина серед людей. Суспільне служіння людини. Благодійництво, волонтерство. Служіння Матері Терези з Калькути. Митрополит Андрей Шептицький і благодійництво.</p>	<p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Проведення соціальної акції до дня людей похилого віку (1 жовтня).</p>
	<p>Розділ II. Самореалізація та пошук свого місця в сучасному світі</p>	
<p>Розуміє і пояснює морально-етичні категорії «розвиток здібностей», «праця і співпраця», «мораль успіху», «соціальна відповідальність».</p> <p>Аналізує сподвижницьку діяльність біблійних героїв, визначає їх роль у житті тодішнього соціуму.</p> <p>Усвідомлює необхідність відповідального ставлення до розвитку власних здібностей, вибору професії. Аргументує мотиви вибору</p>	<p>Здібності людини. Реалізація здібностей через професію, хобі. Притча про таланти. (Мт.25: 14-13)</p> <p>Моральні цінності у виборі професії. Ідея спорідненої праці Григорія Сковороди. (Г.Сковорода «Бджола і Шершень»)</p> <p>Праця, співпраця, конкуренція. Вчимося працювати для свого блага і блага інших.</p> <p>Мотивація. Уміння презентувати себе та свої здібності.</p> <p>Біблійна розповідь про покликання Мойсея.</p>	<p>Визначення змісту морально-етичних категорій «розвиток здібностей», «праця і співпраця», «мораль успіху», «соціальна відповідальність».</p> <p>Робота з релігійними книгами, з інтернет-джерелами.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз життєвих історій біблійних персонажів, аналіз біблійних історій, літературних творів на</p>

<p>професії.</p> <p>Пропонує шляхи самореалізації особистості.</p> <p>Обґрунтовує потребу людини формувати у собі схильність до працьовитості і творчості, уміння ставити цілі і досягати їх.</p> <p>Розуміє цінність духовних і матеріальних благ в житті людини.</p> <p>Виявляє ініціативу бути корисним іншим. Спонукає бути відповідальними, цілеспрямованими..</p> <p>Аналізує свою громадську активність та інших людей.</p> <p>Уміє вести дискусії, аргументувати власні висловлення, презентувати свої висновки.</p>	<p>Успіх, досягнення людини. Ставимо цілі і досягаємо їх. Мораль успіху. Вчимося ділитись плодами своєї праці з ближніми.</p> <p>Духовні та матеріальні блага в житті людини. Як бути корисним іншим. Стереотипи. Довіра. Соціальна відповідальність. Біблійна розповідь про царицю Естер.</p>	<p>морально- етичні теми.</p> <p>Робота в групах, моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p>
<p>Розділ III. Людина і соціум</p>		
<p>Знає, що таке толерантність, яким чином проявляти її в соціумі.</p> <p>Висловлює власні судження щодо вирішення конфліктних ситуацій.</p>	<p>Дружба у житті людини. Біблійна історія про Йонатана та Давида. Друзі в соцмережах: правила безпеки спілкування в інтернет-просторі.</p>	<p>Визначення змісту понять «толерантність», «онлайн-етика».</p> <p>Робота Біблією, з інтернет-джерелами.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз</p>

<p>Розуміє, що таке «онлайн-етика», які виклики.</p> <p>Демонструє безпечну поведінку у віртуальному середовищі.</p> <p>Вміє моделювати життєві ситуації, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p>	<p>Мова як дар. Цінність мови у житті людини. Культура мовлення. Ввічливість і толерантність у спілкуванні. Красномовство як мистецтво спілкування. (1 Кор.13, 1)</p> <p>Людина у віртуальному середовищі. Онлайн-етика: цінності і виклики. Культура спілкування в мережі інтернет. Християнство у медіапросторі.</p> <p>Конфлікти. Вчимося вирішувати конфлікти. Способи вирішення конфліктів. Про несправедливий суд (Мт.7: 1-5).</p>	<p>Біблійних текстів.</p> <p>Робота в групах над вирішенням проблемних завдань, розв'язанням конфліктних ситуацій</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Демонстрування культури спілкування в мережі інтернет</p> <p>Взаємообмін досвідом спілкування в мережі інтернет.</p> <p>Укладання порад щодо безпечної поведінки у віртуальному середовищі.</p> <p>Проведення уроку красномовства.</p>
	<p>Розділ IV. Людина і культура. Християнська тематика у творах мистецтва</p>	
<p>Знаходить християнські мотиви, образи у літературних, музичних творах.</p> <p>Добирає та створює ілюстративний матеріал до біблійних розповідей.</p>	<p>Біблія і література. Як Біблія збагатила літературу: теми, проблеми, сюжети.</p> <p>Християнські мотиви у творчості українських письменників.</p>	<p>Ознайомлення з творами словесного та музичного мистецтва, в основі яких християнські теми, сюжети, образи.</p> <p>Робота з інтернет-джерелами.</p>

<p>Знаходить спільне і відмінне між біблійними розповідями і власне художнім твором конкретного автора.</p> <p>Уміє аналізувати художні твори на біблійну тематику.</p> <p>Досліджує краєзнавчу спадщину християнського змісту.</p> <p>Укладає проекти, реалізовує їх.</p>	<p>Український вертепний театр: історичні витоки і сакральне значення. Вертепна драма.</p> <p>Християнські мотиви у творах музичного мистецтва. Духовна музика: історичні витоки, теми і жанри.</p> <p>Сакральне мистецтво. Храми України як сакральні пам'ятки і всесвітня спадщина ЮНЕСКО.</p> <p>Християнські мотиви у творчості митців рідного краю.</p>	<p>Проблемно-тематичний аналіз творів.</p> <p>Створення ілюстрацій до відомих біблійних сюжетів.</p> <p>Дослідження сакральних пам'яток рідного краю. (проектна діяльність).</p> <p>Формування етичного словничка.</p> <p>Віртуальна (очна, заочна) мандрівка до святинь рідного краю.</p>
--	--	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	10 клас. Людина у спільноті	
	Розділ І. Людина в сім'ї	
<p>Розуміє поняття «шлюб», «подружжя», «сім'я», «полігамія», «моногамія». Пояснює їх та наводить приклади.</p> <p>Розуміє цінності сім'ї, пояснює їх.</p>	<p>Шлюб. Подружжя. Сім'я як частинка суспільства. Функції сучасної сім'ї.</p> <p>Цінності сім'ї: любов, довіра, взаємопідтримка, взаємодопомога.</p> <p>Моральні чесноти: віра, надія, любов. (1 Кор. 7:3)</p>	<p>Визначення змісту понять: «шлюб», «подружжя», «сім'я», «полігамія», «моногамія».</p> <p>Робота з окремими положеннями Сімейного кодексу України про шлюб та сім'ю, інтернет-</p>

<p>Розповідає про права й обов'язки подружжя.</p> <p>Усвідомлює важливість шлюбу, відповідальність при створенні подружжя.</p> <p>Обстоює сімейні цінності, ідеї довіри, взаємоповаги, взаємопідтримки у подружжі.</p> <p>Розповідає про традиції виховання в українських родинах, про сімейні традиції в релігіях народів світу. Доречно підбирає приклади.</p> <p>Знає окремі положення Сімейного кодексу України про шлюб та сім'ю.</p> <p>Наводить приклади родин. Аналізує біблійні розповіді, цитати з Біблії, визначає їх етичну цінність.</p> <p>Уміє моделювати життєві ситуації на морально-етичну тематику, аналізувати їх та робити етичний висновок.</p>	<p>Гімн любові апостола Павла (1 Кор.13: 4-8)</p> <p>Батьки і діти. Права та обов'язки батьків, дітей. (Прип. 22,6)</p> <p>Біблійні настанови про повагу до батьків «Шануй батька і матір ...» (Вих.20, 12).</p> <p>Мікроклімат сім'ї. Взаємовідносини між членами сім'ї. Системи виховання: від давнини до сучасності.</p> <p>Що каже про шлюб і сім'ю законодавство України (Сімейний кодекс України про шлюб і сім'ю).</p> <p>Інститут сім'ї у релігійних традиціях народів світу.</p>	<p>джерелами.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз цитат із Біблії, літературних творів на морально- етичні теми.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p>
	<p>Розділ II. Людина в родині</p>	
<p>Розуміє суть понять «рід», «родина»,</p>	<p>Родина. Взаємовідносини у родині</p>	<p>Визначення змісту понять «рід»,</p>

<p>«родовід», «родинне дерево».</p> <p>Називає та пояснює принципи функціонування родини.</p> <p>Усвідомлює родину як першу школу суспільного життя.</p> <p>Аргументує необхідність дотримання субординації та толерантності в родині.</p> <p>Знає свій родовід.</p> <p>Розуміє роль і значення родинних цінностей.</p> <p>Розповідає про родинні реліквії, родинні свята та традиції.</p> <p>На основі біблійних прикладів усвідомлює необхідність шанобливого ставлення до всіх членів родини.</p> <p>Пропонує проведення родинних заходів, бере в них активну участь.</p>	<p>Родинні цінності. Родинні реліквії. Родинні звичаї і традиції в Україні.</p> <p>Родинне дерево. Старше і молодше покоління: цінності поколінь.</p> <p>Моя родина.</p> <p>Приклади родин, їх внесок в утвердження України.</p>	<p>«родина», «родовід», «родинне дерево».</p> <p>Робота з біблійними розповідями, окремими положеннями Сімейного кодексу України про шлюб та сім'ю, інтернет-джерелами.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз біблійних історій, літературних творів на морально-етичні теми.</p> <p>Робота в групах, моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Підготовка і проведення родинних свят, годин спілкування з педагогами, учнями та їх батьками.</p>
<p>Розділ III. Людина в громаді</p>		

<p>Розуміє поняття «релігійна громада», «релігійна толерантність», «соціальне служіння».</p> <p>Обґрунтовує потребу людини жити у громаді, необхідність співпрацювати, бути доброзичливими і толерантними.</p> <p>Розповідає про релігійні громади України, своєї місцевості.</p> <p>Вміє висловлювати власну думку з приводу взаємовідносин релігійних громад.</p> <p>Вміє моделювати життєві ситуації, пропонує шляхи покращення життя громади.</p> <p>Розуміє значення служіння ближньому і громаді, співжиття у соціумі.</p> <p>Виявляє ініціативу бути корисним громаді. Пропонує цікаві проекти, бере участь в їх реалізації.</p> <p>Аналізує свою громадську активність та інших людей.</p> <p>Уміє вести дискусії, аргументувати власні висловлювання, презентувати свої висновки.</p>	<p>Громада як спільнота. Правовий статус громади. Місце людини в громаді. Взаємовідносини у громаді.</p> <p>Що таке релігійна громада. Релігійні громади моєї місцевості: звичаї і традиції.</p> <p>Соціальне служіння людини і громада. Вивчаємо проблеми громади, вчимося їх вирішувати. Укладаємо суспільно корисні проекти, реалізуємо їх.</p>	<p>Визначення змісту понять: «релігійна громада», «релігійна толерантність», «соціальне служіння».</p> <p>Робота Біблією, з інтернет-джерелами.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз біблійних віршів.</p> <p>Робота в групах над вирішенням проблемних завдань, розв'язанням конфліктних ситуацій.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Взаємообмін досвідом служіння ближньому та громаді.</p> <p>Участь у соціальних проектах.</p> <p>Проведення дискусійних панелей.</p>
--	---	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	11 клас. Полікультурність і релігійна багатоманітність суспільства. Етичні виклики сучасності	
	Розділ І. Полікультурність і релігійна багатоманітність суспільства	
<p>Розуміє значення понять «свобода світогляду», «свобода віросповідання», «політеїзм», «монотеїзм», «атеїзм».</p> <p>Знає основні політеїстичні та монотеїстичні релігії, їх моральні доктрини та пояснює їх суть.</p> <p>Знає про джерела та витоки християнства. Називає конфесійні різновиди християнства і пояснює їх суть та особливості.</p> <p>Визначає основні чинники та особливості релігійного життя сучасної України.</p>	<p>Свобода світогляду і віросповідання людини. Право людини на свободу світогляду і віросповідання: міжнародне право, українське законодавство. Конституція України про свободу світогляду і віросповідання. Політеїзм. Монотеїзм. Атеїзм.</p> <p>Християнство. Гілки християнства: католицизм, православ'я, протестантизм.</p> <p>Полікультурна і релігійна багатоманітність рідного краю.</p> <p>Релігійні спурди рідного краю, їх сакральне значення. Сакральне мистецтво і християнські храми. Значення християнських символів.</p>	<p>Визначення змісту понять «свобода світогляду», «свобода віросповідання», «політеїзм», «монотеїзм», «атеїзм».</p> <p>Робота з окремими положеннями Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», Конституції України (Стаття 35. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої).</p> <p>Робота з релігійними книгами, інтернет-джерелами.</p> <p>Ознайомлення з основними політеїстичними та</p>

<p>Розрізняє релігійні споруди рідного краю, розуміє їх сакральне значення, розповідає про них.</p> <p>Вміє виокремити ознаки сакрального мистецтва, обґрунтовує його роль в українських християнських традиціях</p> <p>Пояснює християнські символи та їх значення. Знаходить християнські символи в оздобленні храмів, сакральній вишивці, сакральному мистецтві тощо.</p> <p>Досліджує сакральні пам'ятки рідного краю.</p> <p>Укладає проекти, реалізовує їх.</p>		<p>монотеїстичними світовими релігіями, визначення та порівняння їх основних доктрин.</p> <p>Робота в групах, дослідження джерел та витоків християнства, інших релігій.</p> <p>Обговорення у форматі дискусії основних чинників та особливостей релігійного життя сучасної України.</p> <p>Екскурсії сакральними пам'ятками рідного краю.</p> <p>Укладання проектів.</p> <p>Проведення дискусійних панелей.</p>
	<p>Розділ II. Міжрелігійні діалоги. Принцип релігійної толерантності в суспільстві</p>	
<p>Розуміє значення понять «релігійний плюралізм», «релігійна толерантність», «Праведник світу», «капеланство».</p> <p>Розповідає про релігійних діячів, наводить приклади з їх життя.</p> <p>Володіє інформацією про</p>	<p>Релігійний плюралізм у суспільстві. Міжрелігійні діалоги як спосіб порозуміння, пізнання різних релігій. Релігійна толерантність. Принципи релігійної толерантності. Уміння бути почутим і вислуханим.</p>	<p>Визначення змісту понять «релігійний плюралізм», «релігійна толерантність», «Праведник світу», «капеланство».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами, релігійною літературою,</p>

<p>Праведників світу, називає їх, аналізує конкретні історії спасіння.</p> <p>Характеризує сподвижницьку діяльність громадських і релігійних діячів.</p> <p>Наводить біблійні та історичні приклади виявів непохитності у вірі й витривалості у переслідуванні за віру.</p> <p>Усвідомлює, що любов і добро перемагають зло. Пояснює любов до ворогів як вияв сили та мужності християнина.</p> <p>Пояснює роль капеланів під час воєн; наводить приклади військового капеланства в Україні; знає окремі положення Закон України «Про Службу військового капеланства».</p> <p>Розуміє альтруїзм християнської любові.</p>	<p>Релігійні діячі про міжрелігійні діалоги. Релігійні діячі і їх вплив на суспільні процеси.</p> <p>Праведники світу і їх діяльність. День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни.</p> <p>Благодійна діяльність митрополита Андрея Шептицького щодо порятунку людей різних національностей, віросповідань під час Другої світової війни.</p> <p>Магатма Ганді та його діяльність.</p> <p>Капеланство. Хто такі капелани. Діяльність капеланів під час воєн. Військові капелани в Україні. Що говорить українське законодавство про службу військового капеланства.</p>	<p>нормативно-правовими документами України, біографічними довідниками.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз біографічних текстів.</p> <p>Робота в групах над вирішенням проблемних завдань.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Зустрічі-дискусії, круглі столи з капеланами.</p>
<p>Розуміє зміст понять «тероризм», «миролюбність», «штучний інтелект», «дискримінація», «евтаназія».</p> <p>Пояснює роль миролюбності та</p>	<p>Розділ III. Етичні виклики сучасного світу</p> <p>Тероризм. Війни. Зброя, вільне володіння зброєю.</p> <p>Миротворчість і миролюбність у сучасному полікультурному світі. («Блаженні миротворці...»)</p>	<p>Визначення змісту понять «тероризм», «миролюбність», «штучний інтелект», «дискримінація», «евтаназія».</p>

<p>миротворчості у сучасному світі.</p> <p>Знає винаходи сучасного світу, обґрунтовує їх користь чи шкоду; розуміє потребу постійного прогресу науки та суспільства.</p> <p>Пояснює християнське розуміння гідності людини, потребу її поваги та подолання дискримінації за будь-якими ознаками.</p> <p>Розуміє цінність життя; усвідомлює потребу дбати про життя і здоров'я своє та інших; необхідність протистояти сучасним викликам, протидіяти занепаду моралі та збереження власної гідності.</p> <p>Розуміє милосердя як моральну цінність, називає форми християнського милосердя, наводить біблійні приклади та приклади з життя.</p>	<p>Людина і винаходи сучасного світу. Штучний інтелект, інтернет-простір, соцмережі. Користь і шкода.</p> <p>Дискримінація. Що це таке. Повага до гідності людини і дискримінація. Уміння зрозуміти і прийняти іншого. Вчимося долати дискримінацію. Мова ворожнечі. Запобігання мові ворожнечі. Євангельська розповідь про зустріч Ісуса Христа і Закхея.</p> <p>Життя людини і сучасні виклики. Цінність людського життя. Смертна кара, евтаназія як сучасні виклики.</p> <p>Милосердя та його цінність у сучасному світі. Ціннісні інструменти подолання глобальних криз у світі: продовольчої, екологічної. «Блаженні милосердні...» (Мт.5:7)</p>	<p>Робота з інтернет-джерелами, релігійною літературою.</p> <p>Проблемно-тематичний аналіз біблійних текстів.</p> <p>Робота в групах над вирішенням проблемних завдань.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, їх обговорення у форматі дискусії.</p> <p>Ініціювання та проведення акцій доброти та милосердя.</p> <p>Проведення дискусійної панелі.</p>
--	---	---

Прикінцева частина

«Основи християнської етики» – це курс за вибором. Відтак заклад загальної середньої освіти самостійно приймає рішення щодо оцінювання навчальних результатів учнів у рамках чинного законодавства України, зокрема керується при тому методичними рекомендаціями Міністерства освіти і науки України.